

“Hình chữ nhật trung tâm” của Washington

◇ CHI LAN

Đây là bài viết thứ ba của tác giả Chi Lan. Loạt bài là những quan sát cuộc sống hàng ngày, bình thường ở nước Mỹ. Chắc chắn không thể đầy đủ vì nước Mỹ quá rộng lớn, nhưng những bài này sẽ cho chúng ta hiểu thêm về một quốc gia mà thông tin thường phản ánh cái nhìn ở những cực: hoặc “lên án” hoặc “ngợi ca”.

Kỳ tới bài cuối: Tản mạn học tiếng Anh và du lịch ở Mỹ

BBT STINFO

Đại lộ Pennsylvania, phía trước là tòa nhà Quốc hội và trên đồi cao là thư viện

Người ở vùng ven thủ đô Washington hay có cách nói: I'm going to **DC** (tôi sẽ đi DC) để nói rằng lát nữa người đó sẽ đi vào thủ đô **Washington**. Ở vùng ven Sài Gòn người ta cũng hay nói: Lát mình đi **thành phố**. Ý nói lát tôi sẽ đi **Sài Gòn**. Người ta ít khi dùng chữ capital (thủ đô) hay tên chính thức “Washington” của thành phố này mà chỉ dùng chữ DC đọc là đi-xi. Đó là viết tắt của chữ **District of Columbia**, tạm dịch là Đặc khu Columbia, tên gọi ban đầu của vùng đất mà Chính phủ Mỹ quyết định lập nên thủ đô vào 1790.

Để vào trung tâm DC, từ nơi tôi thuê nhà phải đi tàu điện ngầm mất khoảng 30 phút, đại khái như từ Biên Hòa vào Quận 1 Tp. HCM. Trung tâm Washington cho người ta cảm giác thanh bình, thoáng đãng, trái với cảm giác chật chội khi ở trung tâm New York. Cảm giác này ít nhiều giống như đi dạo ở khu Ba Đình Hà Nội so với khu Nguyễn Huệ, Lê Lợi ở Tp. HCM.

Khách thăm DC thường dành nhiều thời gian cho vùng tập trung những đài tưởng niệm như các đài tưởng niệm Washington, chiến tranh Thế giới thứ II, chiến tranh Việt Nam, các bảo tàng như bảo tàng lịch sử, bảo tàng nghệ thuật, bảo tàng tự nhiên, và còn rất nhiều bảo tàng cùng các đài tưởng niệm khác... và những vị trí nổi tiếng như: Nhà Trắng, Tòa nhà Quốc hội, Tòa

Thị chính DC, ... Tất cả được tập trung trong một khu đất hình chữ nhật, có thể gọi là “Hình chữ nhật trung tâm” của Washington, với chiều từ Tây sang Đông cỡ 3,5 km, chiều từ Bắc xuống Nam chừng 1,5 km.

Đại lộ Pennsylvania nối Nhà Trắng (Dinh Tổng thống) với Đồi Capitol, nơi tọa lạc Nhà Quốc hội, còn gọi là Dinh Capitol. Chúng tôi đi bộ dọc theo đại lộ, khoảng 1,5 km để ngắm rất nhiều dinh thự của nhiều cơ quan, nhiều tổ chức và công ty như tòa Thị chính DC, tòa nhà FBI, Bảo tàng Nghệ thuật (National Museum of Art), tháp Bưu điện, ... Những tòa nhà thật nguy nga, tráng lệ với vỉa hè rất rộng, đi dưới những vòm cây và hoa rực rỡ. Dọc theo hè phố có rất nhiều ghế để du khách nghỉ chân, ngắm cảnh. Nhưng tôi thật bất ngờ khi thấy những chiếc ghế dài dưới những vòm hoa lá thơ mộng đó cũng là “nhà” của khá đông người vô gia cư. “Nhà” chỉ là một cái “giường”, một chiếc ghế dài, được “lợp” bởi vòm cây và hoa, che nắng thì tuyệt vời, còn che mưa thì không ổn. Trên những dãy “ghế - giường - nhà” đó, các bạn thỉnh thoảng sẽ thấy những ghế chất khá nhiều báo nhàu nát. Mới đầu không hiểu nhưng rồi tôi nhận ra ngay đó là những “tấm đệm” của người vô gia cư, trải trên những cái “giường” ngoài trời. Ấy vậy mà không phải “giường” nào cũng có “đệm”! Trên “giường” thường là một số bọc lủng củng vật dụng. Thỉnh thoảng còn gặp những “nhà”... hoành tráng hơn! Ngoài cái “giường” chủ nhân còn có thêm một cái xe như những xe đẩy bán hàng rong ở ta. Tôi có hỏi một cư dân này trên đại lộ Pennsylvania

Coloured Life

thì được biết họ mất việc quá lâu, bị đẩy ra khỏi những ngôi nhà thật mà họ từng ở, biến thành dân đường phố Pennsylvania. Cư dân nhóm này cũng có cả những người chuyên sống ngoài đường, không phải là nạn nhân làn sóng thất nghiệp.

Nhà Trắng so với tòa Capitol thì có vẻ khá khiêm tốn. Đi bộ từ Nhà Trắng đến khu đối Capitol khá mệt, nhưng tôi biết quanh đây đây là Thư viện Quốc hội Mỹ, một địa chỉ nổi tiếng bậc nhất thế giới khi nói về những kho tàng tri thức, nên tôi quyết định tìm đến để chiêm ngưỡng. Từ chân đồi Capitol, đi theo đại lộ Independence nằm phía cánh bên trái của dinh Capitol, trong tình trạng đã thấm mệt. Gặp tòa nhà lớn nào tôi cũng ghé hỏi xem có phải Thư viện Quốc hội không. Bao nhiêu lần đều thấy lắc đầu và nói đi tới nữa! Tường là gần hóa ra phải leo lên tận đỉnh đồi, cách đầu đường Pennsylvania ở trước dinh Capitol đến hơn 1 km. Thư viện Quốc hội Mỹ tọa lạc trên đỉnh đồi Capitol. Dù rất mệt, nhưng tôi thấy thật đáng, có lẽ cảm giác giống như tín đồ Hồi giáo được đặt chân đến Mecca! Một tín đồ "Tri thức giáo" được đứng trước thánh địa của tri thức. Từ trước cửa Thư viện Quốc hội, điểm cao nhất của đồi Capitol, nhìn xuống là tòa nhà Quốc hội và xa xa là Nhà Trắng. Có lẽ người Mỹ muốn ám chỉ rằng "Tri thức" cao hơn "Quyền lực" và thực sự họ đã và đang kiến tạo một xã hội như vậy.

Thư viện Quốc hội ở cạnh bên phía Đông của hình nhật 3,5 x 1,5 km trung tâm DC. Ở gần giữa hình chữ nhật này là Đài Tưởng niệm Washington. Đài Tưởng niệm Washington là tòa tháp

Nữ điêu khắc người Mỹ gốc Hoa, Maya Ying Lin

cao 170m, được xây dựng năm 1884. Khác với mọi điểm cao ở các thành phố khác trên thế giới, ở Paris, hay Thượng Hải hay Hồ chí Minh, hay mọi nơi khác, khách tham quan có thể lấy vé hoàn toàn miễn phí để lên đỉnh tháp (dĩ nhiên bằng thang máy) ngắm xem toàn cảnh thủ đô Washington. Vé chỉ là để quản lý người tham quan và sắp xếp thời gian hợp lý, tránh ùn tắc. Tất cả các bảo tàng tuyệt vời ở DC đều vào cửa tự do. Nếu đến New York, thành phố thương mại, thì bạn thấy ngay DC là một thành phố văn hóa. Phía cạnh bên Tây của hình chữ nhật trung tâm là các khu tưởng niệm chiến tranh Thế giới II, chiến tranh Triều Tiên, chiến tranh Việt Nam. Là người Việt, thường ai tới DC cũng tới đó để biết thêm suy nghĩ của người Mỹ về cuộc chiến mà chính người Mỹ nói, đó là cuộc chiến tranh gây chia rẽ dân tộc (Mỹ) sâu sắc nhất (the nation's more divisive war). Tác giả khu tưởng niệm là nhà nữ điêu khắc Mỹ gốc Hoa Maya Ying Lin. Bà sinh ra trong một gia đình truyền thống về kiến trúc và điêu khắc Trung Hoa, có bố là Trường khoa Mỹ thuật Đại học Ohio, có cô là nữ điêu khắc gia hàng đầu của Trung Hoa. Năm 1981, ở tuổi 22, bà đã vượt qua 1.441 tác giả và đã thắng giải trong cuộc thi thiết kế Đài Tưởng niệm Chiến tranh Việt Nam.

Sáng hôm đó, chúng tôi đã viếng thăm cả 3 khu tưởng niệm chiến tranh:

Đài Tưởng niệm Thế chiến II, xây dựng năm 2004, tưởng niệm hơn 400.000 người Mỹ thiệt mạng trong chiến tranh Thế giới II;

Đài Tưởng niệm Chiến tranh Triều Tiên (1950 – 1953), xây dựng năm 1995, tưởng niệm hơn 38.000 binh sĩ Mỹ thiệt mạng trong cuộc chiến này;

Đài Tưởng niệm Chiến tranh Việt Nam, liệt kê danh tính 58.260 binh sĩ Mỹ thiệt mạng kể từ 1959. Đây là cuộc chiến gần đây nhất trong 3 cuộc chiến được dựng đài tưởng niệm, nhưng là đài tưởng niệm được dựng sớm nhất, vào 1982, chỉ 7 năm sau kết thúc chiến tranh.

Hình chữ V có phải là Việt Nam? Hai cánh chữ V là 2 bức tường ghi tên 58.260 binh sĩ tử trận. Bạn có thể đi theo thời gian, từ 1959 theo bên cánh trái hay từ 1975 theo bên cánh phải

Đài Tưởng niệm Chiến tranh Việt Nam được xây 13 năm trước đài Tưởng niệm Chiến tranh Triều Tiên, 22 năm trước đài Tưởng niệm Thế chiến II. Thế nhưng ngày nào cũng thấy hoa nơi đài Tưởng niệm Chiến tranh Việt Nam, nước mắt vẫn rơi, điều mà ở hai đài tưởng niệm kia không mấy khi có. Chúng ta không bao giờ quên những đau thương chiến tranh và người Mỹ cũng chưa thể quên. Kiến trúc Đài Tưởng niệm Chiến tranh Việt Nam khá bất thường so với các đài tưởng niệm khác. Đó không phải một cấu trúc có chiều cao và vươn lên không như thường thấy. Đài Tưởng niệm Chiến tranh Việt Nam có cấu trúc như là lối vào một "hầm mộ", trên vách đường vào ghi tên những người "chôn" trong "hầm mộ". Không hiểu có phải ý đồ thiết kế của Maya Ying Lin là vậy không? □

Từ phía trước Thư viện Quốc hội đi xuống theo 2 dốc vòng cung, ta sẽ tới Điện Capitol